

Ferð í Suðursveit 14. – 15. júní 2021

Minnisblað um fund vegna ágangs hreindýra og helsingja í Suðursveit

*Skarphéðinn G. Þórisson
Náttúrustofu Austurlands*

Tilgangur ferðarinnar var að hitta bændur og búalið í Suðursveit á Breiðabólsstaðstorfunni (Breiðabólstað, Hala og Gerði) og ræða ágang hreindýra og helsingja. Mættir voru Björn Þorbergsson, Fjölnir Torfason og sonur hans Arnór (og móðir Þorbjörg Arnórsdóttir), Gunnar Sigurjónsson á Hofi í Öræfum, formaður búnaðarsambandsins Anna S. Sævars dóttir á Miðskeri í Nesjum svo og Kristín Hermannsdóttir, Lilja Jóhannsdóttir og Brynjúlfur Brynjólfsson frá náttúrustofunni á Höfn, Bjarni Jónasson og Bjarni Pálsson frá Umhverfisstofnun (sem boðuðu til fundarins), Kristinn Haukur Skarphéðinsson frá Náttúrufræðistofnun Íslands, Steinunn Hödd Harðardóttir þjóðgarðsvörður suðursvæðis Vatnajökulsþjóðgarðs og Sigurður Óskar Jónsson frá Stapa í Nesjum aðstoðarmaður hennar svo og undirritaður frá Náttúrustofu Austurlands.

Komið að Hala uppúr hádegi mánudeginn 14. júní og ekið inn að þróng vestan undir Fellsfjalli og gengið inn að jöklí svo og um sandinn framan við Fellsfjall og Reynivelli. Seinna um daginn voru helsingjahópar skoðaðir (og reknir) af túnum Breiðabólsstaðabæja.

Um 10 hreintarfar sáust inn með Fellsfjalli, 11 austan í fjallinu og þar líka þrjár kýr með kálfa, um 20 innan við Reynivelli svo og 5 stakir á víð og dreif. Nokkur dýr sáust í fjarska ofan við Reynivelli og var GPS-kýrin Vök líklega þar. Björn í Gerði nefndi að til viðbótar væru um 20 tarfar á túni austan Steinasands. Skoðuðum krafstursholur á sandinum eftir hreindýrin en þær eru mest áberandi vestur undir Jökulsánni en einnig austur undir Fellsánni.

Bændur töldu gróður á Breiðamerkursandi hafa mikið látið á sjá eftir hreindýrin en þó einkum helsingjana. Björn fullyrti að einnig sæjust gróðurskemmdir/áníðsla eftir þau upp í fjöllunum einkum á birki og víði sem var víða illa farinn. Bent var á að líklega væri það afleiðing af of mörgum törfum á svæðinu en það er háttur þeirra fyrir fengitíma að djöflast í trjám. Bændur nefndu að nú kæmi mun færra fé úr Hvannadal vestan Kálfafellsdals eftir að hreindýrin fóru að ganga þar. Í Hvannadal hefur GPS-kýrin Föl haldið sig og meira að segja langtínum í veturnum.

Björn og Fjölnir töldu vanta upp á talningar NA í Suðursveit. Þeir hvattir til að telja í framtíðinni og senda niðurstöðurnar til Náttúrustofu Austurlands. Brynjúlfur hvatti til þess að menn hefðu aðgang að appi þar sem hægt væri að skrá upplýsingar um hreindýrin jafn óðum.

Neðri hlutar túna neðan vegar vestan Breiðabólsstaðstorfunnar nauðbitin af helsingja en eftirtektarvert að grös virtust vera knjáliðagras (einkennandi fyrir illa framræst tún) og varpasveifgras svo og líklega haugarfi, mjög mikill gæsaskítur þar. Fróðlegt væri að skoða túnin fyrir slátt í sumar.

Almennt samkomulag var um að fækka þyrfti hreindýrum mjög í Suðursveit einkum vestan Kálfafellsdals. Sá fjöldi sem þar gengur núna eykur líkurnar á að dýr leiti vestur í Öræfi þar sem þau mega ekki vera. UST mun hvetja veiðimenn í haust til að veiða sem mest vestast. Á næsta ári verði kvótinn skilyrtur á veiðisvæði 9 við Suðursveit eins og framast er hægt og einnig hugað að reglugerðarákvæði sem heimila mundi tarfaveiði frá 15. júní svo hægt væri að fella tarfana áður en þeir færðu til fjalla. Almenn sátt og ánægja með þessar hugmyndir.

Umhverfisstofnun reifaði hugmyndir hvernig bregðast mætti við auknum ágangi helsingja.

Þúsundir helsingja tóku á móti okkur á Breiðabólsstaðstorfunni og nágrenni

342 helsingjar á túni austan við Breiðabólsstaðstorfuna

Um 20 hreintarfar innan við Reynifell en ofar í fellinu var GPS-kýrin Vök

Helsingjafjölskyldur austarlega á Breiðamerkursandi

Spekingjar góna í Þrónginni

Nokkrir silfurmáfar flögruðu með fjallinu og nokkrir hreiðurlegir voru þar á sillum

Þar sáust líka tveir helsingjar sem líklega voru við hreiður

Helsingjar og silfurmáfar líklega við hreiður á sillum í Hellrafjalli

Einbeittur leiðangur í Þróng

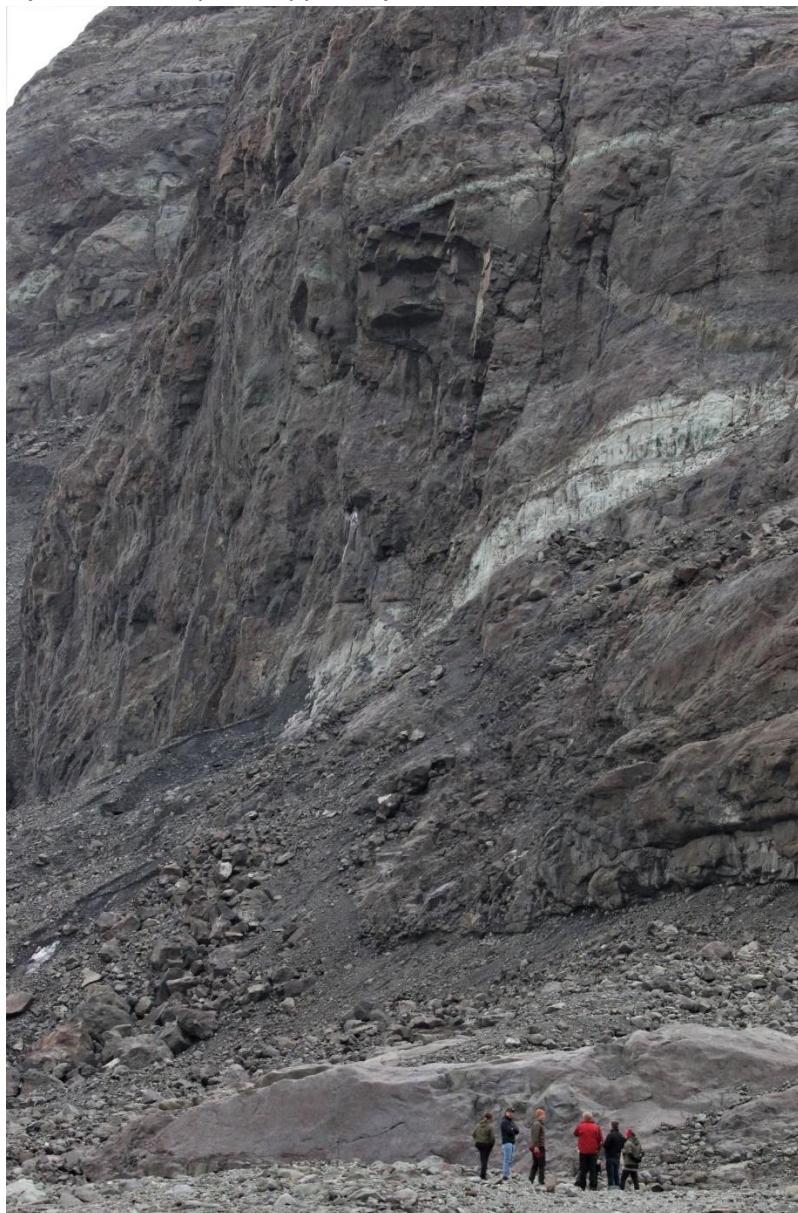
Göngubrú yfir Vestari Miðfellsá

Spurt og spjallað

Ekki langt síðan að jökullinn náði þarna upp í miðjar hlíðar

Í þróng

Þrjár kýr með kálfa austan í Fellsfjalli

Og þar voru líka um tugur tarfa

Helsingjar við Breiðabólsstaðarlón

Helsingjafjölskyldur við Breiðabólsstaðarlón

Nauðbitnar og "skítugar" túnspildur vestan Breiðabólsstaðartorfunnar

Á sandinum framan við Fellsfjall

hvar finna má krafsholur stórar eftir hreindýrin

Á bökkum Jökulsárlóns vestan Skúmeyjar

Óvenju miklar breiður af mosasteinbrjót

Öræfingar tveir á röltinu, Gunnar á Hofi bættist í hópinн seinni daginn

Sérfræðingar að sunnan og austan og Arnór bóndi á Hala

Málin rædd í Þórbergssetri

